

PERSBERICHT: Striperfgoed Turnhoutse drukkerij Proost wordt gered

Dankzij een unieke reddingsoperatie, op touw gezet door Stripgids, Groep Bolckmans en Stad Turnhout, worden tientallen unieke muurtekeningen in de kantoren van de vroegere drukkerij Proost gered van de sloop. De tekeningen, van grote namen uit binnen- en buitenland, vormen een tastbare herinnering aan de miljoenen strips die hier ooit van de persen rolden, en vormen zo een belangrijk deel van de grafische geschiedenis van de stad en van België.

Proost, Europese stripdrukkerij

In 1795 verhuizen Pieter Corbeels en zijn drukkersgast Philippus Jacobus Brepols van Leuven naar Turnhout. Zo geven ze nietsvermoedend het startschot van de grafische industrie die de stad op de (speel)kaart zou zetten. Brepols drukt onder meer 'mannekenbladen', de voorlopers van de moderne strip. Voormalige werknemers van het bedrijf richten nieuwe fabrieken op, waaronder Glénisson, Splichal en Biermans.

Net voor de Eerste Wereldoorlog houdt Henri Proost het bij Brepols voor bekeken als directeur van de afdeling kerkboeken. In de Otterstraat, vlak bij de fabriek van Brepols, begint ook hij zijn eigen bedrijf, een drukkerij en binderij van bijbels en missalen. Na het Tweede Vaticaans Concilie in 1962 keldert de vraag naar kerkboeken en laat Proost een omzetverlies van 80 % optekenen. Het bedrijf moet op zoek naar een nieuwe markt en vindt die dankzij de introductie van vierkleurendruk in 1969: het stripverhaal.

Miljoenen strips

Vanaf begin jaren zeventig rollen miljoenen strips van de Turnhoutse drukpersen, eerst nog in de Otterstraat en vanaf midden jaren zeventig op de nieuwe site aan de Everdongenlaan. Van Suske en Wiske tot Kuifje, van Samson en Gert tot Asterix, allemaal worden ze door Proost gedrukt. In alle mogelijke talen bovendien: 80 % van de productie is bestemd voor de export. Proost groeit uit tot de Europese marktleider in het drukken van strips, de persen draaien dag en nacht.

In 1990 neemt Proost in het Waalse Fleurus de drukkerij van stripuitgeverij Dupuis over. Daarmee wordt het bedrijf een van de grootste producenten wereldwijd van kinder-, educatieve en geïllustreerde boeken en strips. De markt voor drukwerk verandert echter dramatisch op amper enkele jaren tijd. Na een eerste faillissement en een doorstart in 2012 gaan in 2015 de boeken letterlijk en figuurlijk definitief toe voor Proost.

Ingrid Adriaensen, voormalig werknemer van Proost

'Ik heb twintig jaar voor Proost gewerkt, van 1991 tot 2011. Ik was international sales manager voor Scandinavië en Frankrijk en hoofd customer services. We drukten ook kinderboeken en koffietafelboeken maar strips waren heel belangrijk voor Proost. Alle grote stripuitgevers waren klant bij ons: Studio 100 met Samson en Gert, Standaard Uitgeverij met Suske en Wiske, in Wallonië Dupuis, Dargaud en Le Lombard, Casterman met Kuifje ...

We kregen regelmatig stripauteurs over de vloer die drukproeven controleerden om hun 'goed voor druk' te geven. Afhankelijk van de ploegenwissels gebeurde dat soms om 1 uur 's nachts of 6 uur 's ochtends. Zo gebeurde het weleens dat de auteurs dan bleven slapen. We kregen best wel bekende namen uit de stripwereld over de vloer. De tekeningen op de muur, dat is eigenlijk toevallig begonnen met eentje. Daarna is dat een eigen leven gaan leiden, ook in andere bureaus. Uiteraard ben ik blij dat ze nu bewaard worden.'

Wim Swerts, stripauteur van onder meer Samson en Gert

'Van de Samson-strips verschenen 33 albums tussen 1993 en 2005. Vanaf midden jaren negentig bezochten mijn collega Luc Van Asten en ik regelmatig drukkerij Proost om onze drukproeven goed te keuren. Onze contactpersoon was Ingrid Adriaensen, we werden steeds erg vriendelijk ontvangen.

We mochten ons bij Proost laten gaan op een lege muur als we dat zagen zitten, dat moesten ze natuurlijk geen twee keer vragen. Wat me nu opvalt is het stijlverschil met de latere strips en natuurlijk ons jeugdig voorkomen (lacht). Ik zit aan de tekentafel, mijn collega Luc achter zijn computer voor de inkleuringen en het inken van de decors. Luc en ik werken nog steeds samen voor de strips van Vertonghen & Co en FC De Kampioenen.

Toen ik hoorde dat de gebouwen van Proost zouden afgebroken worden, heb ik nog gedacht aan al die prachtige tekeningen. Het nieuws van de redding kwam onverwacht maar het is natuurlijk schitterend dat dit mogelijk is. En ik voel me vereerd dat we een permanent plaatsje krijgen in het museumdepot.'

Kurt Morissens, medewerker Stripgids

'Wij wisten al lang dat er in de oude drukkerij Proost een grote stripschat verborgen zat. Toen we hoorden dat de gebouwen gesloopt zouden worden, heeft de huidige eigenaar contact met ons gezocht. We zijn heel vlot tot een mooie bruikleenovereenkomst gekomen. Musea Turnhout was bereid om de verhuis en de conservering van de tekeningen op zich te nemen. We gaan nu samenzitten om na te gaan hoe we ze ook aan het publiek kunnen tonen. Maar dat is een zorg voor later. Voor ons was het van belang dat we dit stukje Turnhouts én internationaal stripvergoed kunnen redden van de sloop.'

Ronny Bolckmans, gedelegeerd bestuurder Groep Bolckmans

'We gaan de kantoren van de voormalige drukkerij Proost renoveren en deels afbreken. Ik had al eens gelezen over deze waardevolle tekeningen en ben zo in contact gekomen met Stripgids. De tekeningen blijven eigendom van Groep Bolckmans, we geven ze in bruikleen en zouden ze eventueel ook zelf willen tentoonstellen. Nu ben ik vooral blij dat ze in hun originele staat bewaard kunnen blijven.'

Astrid Wittebolle, schepen van Cultuur en Musea

'Met deze 'operatie' wil Turnhout een uniek stukje stripvergoed redden. Als stripstad zijn we dat aan onszelf verplicht. Samen met Stripgids zullen de stedelijke musea nu werk maken van de inventarisatie van de stripmuren. Het is onze ambitie om de mooiste tekeningen ook te tonen in de openbare ruimte. We zullen daarover snel overleg plegen. Wij danken ook Groep Bolckmans die deze unieke stripschat in bruikleen geeft. Voor de geschiedenis van de Turnhoutse grafische sector én de stripsector in binnen- en buitenland is dit een mooi geschenk.'

Elke Grommen, coördinator Nationaal Museum van de Speelkaart

'Het DNA van Turnhout is verweven met de grafische industrie dankzij illustere figuren als Corbeels en Brepols. De speelkaart, als vaakst genoemd Turnhouts product, deelt haar geschiedenis met de mannekenbladen en later met de strips. Het project van de stripmuren bewijst dat die historische lijnen elkaar vandaag nog steeds kruisen.

Wie 'erfgoed bewaren' zegt, denkt eerder aan aardewerk uit de Romeinse tijd of 15de-eeuwse manuscripten dan aan muurtekeningen op Gyprocwanden in een kantoorgebouw. De ontmanteling en de bewaring van deze stripmuren betekenen een unieke kans om te tonen dat erfgoed zich vandaag net zo goed gewoon om ons heen bevindt. Dat erfgoed beschermen en ontsluiten, in alle vormen en maten, behoort ook tot de opdrachten van een museum.

De tekeningen zijn rechtstreeks aangebracht op de muren in de kantoren van de drukkerij, soms zelfs op de voor- én achterzijde. Die muren zijn opgebouwd uit Gyprocplaten en isolatiemateriaal. Doordat er weinig tijd is voor de ontmanteling, besloot men om de muren in hun geheel te verwijderen. Dat is een delicaat en secuur werk, Gyproc is immers een kwetsbaar materiaal. De muren worden verpakt, vervoerd en veilig opgeslagen in afwachting van hun ontsluiting. De hele procedure is een gigantische uitdaging. Maar we zouden de Turnhoutse musea niet zijn als we niet vol enthousiasme en met lichte overmoed in dit avontuur zouden stappen. Wordt ongetwijfeld vervolgd!'

Enkele muurparels die bewaard worden:

- Kurdy uit 'Jeremiah' door Hermann (1987)
- Thorgal en Aaricia door Rosinski (1988)
- Natasja door Walthéry (1988)
- Barelli door Bob de Moor (1988)
- Catootje uit 'Jan, Jans en de Kinderen' door Jan Kruis (1988)
- Toon van Driel (1988)
- Rozebottel en Duifje Vleugelslag door Dany (1988)
- Spaghetti door Dino Attanasio (1989)
- Lambik uit 'Suske en Wiske' door Paul Geerts (1995)
- Sigmund door Peter de Wit (1997)
- Doorzon door Gerrit de Jager (2000)
- cartoon van Hein de Kort (2003)
- Samson en Gert door Swerts en Luc Van Asten (Vanas)
- Jean-Claude Servais
- Jacques de Loustal
- Derib